

Міністерство освіти і науки України
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні
Всеукраїнське громадське об'єднання
«Національна асамблея людей з інвалідністю України»

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА КРАЩІ ПРАКТИКИ

Тези доповідей

XIX міжнародної науково-практичної конференції
м. Київ, 20-21 листопада 2019 р.

Частина 3

Київ
Університет «Україна»
2019

Ministry of Education and Science of Ukraine
Open International University of Human Development «Ukraine»
Friedrich Ebert Fund in Ukraine
All-Ukrainian public association
«National Assembly of People with Disabilities of Ukraine»

INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT: PROBLEMS, PROSPECTS, BEST PRACTICES

Materials

of XIX Annual International Conference
Kyiv, November 20–21, 2019

Part 3

Kyiv
University «Ukraine»
2019

**Затверджено до друку
Вченою радою Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
(протокол №4 від 24 жовтня 2019 р.)**

Відповідальний за випуск: А. О. Гребенюк
Редакційна група Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»: П.М. Таланчук (головний редактор), Г.В. Давиденко (заступник головного редактора), О.П. Коляда, Г.Ф. Нікуліна, А.В. Коротеєва, С.Г. Адирхаєв, С.С. Нестеренко, В.В. Малишев, Н.В. Барна, А.Л. Терещенко, О.С. Шматок, В.О. Мовчан, А.К. Базиленко, І.М. Федорченко, Д.О. Пузіков, Л.В. Адирхаєва, Р.Г. Дубас, С.В. Сарана, К.С. Слюсар, Д.В. Кіслов, П.О. Ізуїта, М.М. Калакура, А.Т. Ратушенко, С.С. Забара, М.Т. Дехтярук, Л.Й. Гук, Г.М. Хавхун, О.С. Дубовський.

Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей XIX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ. — 20–21 листопада 2019 р.). Частина 3. — К.: Університет «Україна», 2019. — 504 с.

У збірнику вміщено тези доповідей XIX Міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», в яких відображено широке коло нагальних питань, пов'язаних з освітою, правовим статусом, адаптацією в суспільстві, професійною та фізичною реабілітацією людей з інвалідністю.

Розрахований на науковців, освітян, аспірантів, студентів, працівників служб соціальної допомоги, реабілітаційних центрів, а також всіх осіб, хто дотичний до надання послуг людям з інвалідністю

УДК 376-044.247(082)

осіб з інвалідністю (крім випадків вимушеної стоянки), а так само створення перешкод водіям з інвалідністю або водіям, які перевозять осіб з інвалідністю, у зупинці чи стоянці керованих ними транспортних засобів, неправомірне використання на транспортному засобі розпізнавального знака «Водій з інвалідністю» тягне за собою штраф у розмірі від 60 НМДГ (1020 грн) до 100 НМДГ (1700 грн).

Учасники дорожнього руху повинні завжди пам'ятати, що водії з інвалідністю можуть недостатньо чітко виконувати деякі дії з управління транспортним засобом: повороти, маневрування, гальмування, подання попереджувальних і звукового сигналів тощо.

Слід враховувати також суттєве збільшення часу на посадку водія з інвалідністю у транспортний засіб і висадки з нього.

Під час об'їзду автомобіля, позначеного розпізнавальним знаком «Водій з інвалідністю» доцільно збільшити інтервал, оскільки під час посадки і висадки з автомобіля людина з інвалідністю може користуватись милиціями.

ПОЛІТИКА ІНКЛЮЗИВНОСТІ В КАТОЛИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Кобель Ігор Григорович,

керівник сектору супроводу студентів з особливими потребами, доктор Ph.D. (Альберта), к.пед.н. (Драгоманова), Український католицький університет, ikobel@ucu.edu.ua

Анотація. Дослідження, в якому взяли участь 103 католицькі університети-члени Міжнародної Федерації католицьких університетів світу, аналізує рівень зусиль навчальних закладів щодо забезпечення можливостей для вступу студентів із інвалідністю та різних видів підтримки під час навчання. Проаналізовано доступність фінансової підтримки, наявність академічного, соціокультурного супроводу та допомоги в повсякденному житті на кампусі, а також дотримання вимог архітектурної безбар'єрності.

Annotation. This paper presents findings of the global survey regarding issues of access of students with disabilities to the higher education and support available for those students in 103 Catholic universities around the world. Evaluation of legislation concerning policies on rights of disabled persons for higher education was carried out as well as the following aspects of the disabled students services were explored: academic support, financial aid, socio-cultural support, human aid, and architectural access.

До Міжнародної федерації католицьких університетів входять 192 університети і коледжі. Україну представляє Український Католицький Університет (УКУ), єдиний католицький університет на пост-радянських теренах, який успадкував і продовжує наукову діяльність Греко-Католицької Богословської Академії, яку створив у 1928–1929 роках у Львові Митрополит Андрей Шептицький. УКУ, в якому є 6 факультетів, на яких навчається біля 2000 студентів, позиціонує себе «відкритою академічною спільнотою, яка живе східно-християнською традицією і виховує провідників суспільства, професіоналів, для служіння в Україні та за її межами — в ім'я слави Божої, спільного блага й людської гідності» [3].

Міжнародні документи та національне законодавство різних країн закріпили у списку фундаментальних прав людини право на освіту [1; 2; 8]. Якщо забезпечення доступу до освіти для дітей шкільного віку є загальноприйнятим стандартом у більшості країн світу, то питанню забезпечення доступу і підтримки осіб з інвалідністю у вищій школі не приділено достатньо уваги в ряді країн [8]. Тому, слідуючи світовому тренду у вищій школі, перед католицькими університетами, в яких крім суто богословських факультетів присутні спеціальності соціального, гуманітарного, технічного та медичного напрямків, гостро стоїть питання доступу осіб із інвалідністю до навчання та підтримка цих студентів впродовж всього терміну навчання як у навчанні, так і в інтеграції в університетське життя, а пізніше в соціум. Дослідники зазначають, що доступ до пристосувань являє собою критичний компонент для успішного навчання студентів із інвалідністю [4; 6; 9; 10] і роблять висновок, що католицькі вищі навчальні заклади повинні відповідати на потреби студентів не лише через вимоги, що закладені у законодавчих актах про освіту, але також і через моральні зобов'язання і християнські цінності [5; 7; 10]. Результати дослідження виявили, що термін «інвалідність» не прописаний чітко в різних законодавчих документах. Найчастіше концепція інвалідності не асоціюється із хворобою, проте включає в собі ідею залежності, що визначається як «обмежена самостійність та автономність» [9; 10]. На державному рівні всі демократичні законодавства містять фрази, що гарантують рівність усіх людей і забороняють всі форми дискримінації, проте, незважаючи на існування якісного законодавства, особливо в розвинутих країнах, студенти з інвалідністю не завжди можуть ефективно скористатися офіційно затвердженими правами [8]. В розвинутих країнах дорослі і діти з інвалідністю мають гарантований

доступ до інклюзивної освіти. В країнах із середнім або низьким рівнем доходів, незважаючи навіть на існування законів, які мають на меті забезпечити інтеграцію осіб з інвалідністю та їхню активну участь в суспільстві, часто відсутні механізми їх ефективної імплементації [10; 8]. В результаті дослідження всі католицькі університети були розділені на три групи за їх готовністю до прийому та підтримки студентів з інвалідністю: 1. Недостатність інформаційно-освітніх заходів в університетах на сьогоднішній день не дають можливості організувати безперешкодний прийом студентів із інвалідністю та їхню академічну підтримку, хоча університети декларують сильне бажання це зробити. 2. Заходи із підтримки в університетах впроваджено в обмеженому вигляді, що вимагає формалізації та інтенсифікації зусиль через навчання та ознайомлення із найкращим досвідом. 3. Заходи впроваджені настільки ефективно, що можуть стати зразками для вивчення та переймання досвіду іншими католицькими університетами.

Значну кількість католицьких університетів можна віднести до перших двох груп, бо проблема підтримки студентів із інвалідністю була визнана в системі вищої католицької освіти порівняно недавно. Зусилля в університетах мають бути спрямовані на: (1) розвиток і впровадження спеціальних заходів для підтримки студентів із інвалідністю та/або створення служб підтримки; (2) впровадження фізичних та навчальних пристосувань; (3) організацію навчання та заходів із розповсюдження знань про інвалідність в університетській спільноті; (4) дослідження у сфері інвалідності; (5) роботу із державними органами, громадським сектором та професійними агенціями, які опікуються людьми з інвалідністю. Розвиток і впровадження специфічних заходів університетами для підтримки студентів із особливими потребами формують і надихають соціальні зміни і розвиток більш інклюзивного суспільства, бо в суспільстві такі концепції як універсальний дизайн, боротьба проти дискримінації і визнання різноманітності поступово стають важливими зобов'язаннями.

Список використаних джерел

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю (2009). [Електронний ресурс] / ООН // Публікації Верховної Ради України. — 2009. — Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
2. ООН. Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 року «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів» [Електронний ресурс] / ООН // Публікації Верховної Ради

- України. — 1993. — Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_306
3. Український католицький університет [Електронний ресурс] — 2019. <https://ucu.edu.ua/about/>
  4. Adams, K. S., & Proctor, B. E. Adaptation to college for students with disabilities and without disabilities: Group differences and predictors / K. S. Adams, B.E. Proctor // Journal of Postsecondary Education and Disability — 2010. — 22(3).
  5. Carlson, M. Aquinas on Inclusion: Using the Good Doctor and Catholic Social Teaching to Build a Moral Case for Inclusion in Catholic Schools for Children with Special Needs / M. Carlson // Journal of Catholic Education — 2014. — 18 (1).
  6. Jorgenson, S., Fichten, C., Havel, A., Lamb, D., James, C., & Barile, M. Academic performance of college students with and without disabilities // An archival study — 2005.
  7. Sparks, R. L., Javorsky, J., & Philips, L. College students classified with ADHD and the foreign language requirement // Journal of Learning Disabilities — 2004 — № 37 17. Strasburger, R., Turner, M., & Walls, R. (1999). Factors relating to the postsecondary success of students with learning disabilities // Journal of the First Year Experience and Students in Transition — 1999. — № 11(1) — С. 63–76.
  8. Wasielewski, L. M. Academic Performance of Students with Disabilities in Higher Education: Insights from a Study of One Catholic College // Journal of Catholic Education — 2016, № 20 (1). Режим доступу до ресурсу <http://dx.doi.org/10.15365/joce.2001062016>
  9. Witte, R. H., Philips, L., & Kakela, M. Job satisfaction of college graduates with learning disabilities / Witte, R. H., Philips, L., & Kakela, M // Journal of Learning Disabilities — 1998. — № 31.

ЕКОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВИ ДЛЯ РОЗБУДОВИ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Красюк Вячеслав Володимирович,

студент 4 курсу за спеціальністю «Хімічні технології та інженерія»

Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Лукашенко Тетяна Федорівна,

к.пед.н., доцент кафедри сучасної інженерії та нанотехнологій Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

taniainst@gmail.com

Анотація. Участь України в більшості міжнародних конференцій з питань захисту довкілля важливий крок до подолання екологічної кризи. Позитивним моментом є усвідомлення державою пріоритетних напрям-

Драгун Ю.О., Шахнін Д.Б. Здоров'я людини та охорона довкілля в контексті розвитку інклюзивного середовища	235
Зінченко В.В., Лукашенко Т.Ф. Основні проблеми збереження довкілля країни в контексті розбудови інклюзивного середовища	237
Кирилюк М.С. Коментарі до Правил дорожнього руху України стосовно людей з інвалідністю	240
Кобель І.Г. Політика інклюзивності в католицьких університетах	243
Красюк В.В., Лукашенко Т.Ф. Екологічна стратегія держави для розбудови інклюзивного середовища	246
Лобода Ю.С. Розвиток нанотехнологій для людей з обмеженими можливостями	248
Мартиненко І.А. Користь існування «розумних автомобілів» для людей з особливими потребами	250
Мельничук В.М., Брускова Д.-М.Я. Завдання, індикатори та стан досягнення цілі екологічного напряму розбудови інклюзивного середовища	252
Мороз І.В., Габ А.І. «Зелена хімія» та «зелені технології» для збереження здоров'я людини	255
Набекало Д.А., Габ А.І. Практичні рекомендації щодо шляхів розв'язання проблем сталого розвитку довкілля	256
Новіков М.І., Шахнін Д.Б. Стан науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи в галузі «малотоннажної» та «зеленої» хімії	258

Кобель І.Г., керівник сектору супроводу студентів з особливими потребами, доктор Ph.D. (Альберта), к.пед.н. (Драгоманова), Український католицький університет

ПОЛІТИКА ІНКЛЮЗИВНОСТІ В КАТОЛИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Красюк В.В., студент 4 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Лукашенко Т.Ф., к.пед.н., доцент кафедри сучасної інженерії та нанотехнологій Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ЕКОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВИ ДЛЯ РОЗБУДОВИ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Лобода Ю.С., студент 3 курсу спеціальності «Автомобільний транспорт» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Тропіна А.О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

РОЗВИТОК НАНОТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Мельничук В.М., студент 4 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Брускова Д.-М. Я., к.х.н., доцент, доцент кафедри сучасної інженерії та нанотехнологій Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ЗАВДАННЯ, ІНДИКАТОРИ ТА СТАН ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ ЕКОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ РОЗБУДОВИ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Мартиненко І.А., студент 3 курсу спеціальності «Автомобільний транспорт» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Тропіна А.О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

КОРИСТЬ ІСНУВАННЯ «РОЗУМНИХ АВТОМОБІЛІВ» ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Мороз І.В., студент 4 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Габ А.І., к.х.н., доцент, доцент кафедри сучасної інженерії та нанотехнологій Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

«ЗЕЛЕНА ХІМІЯ» ТА «ЗЕЛЕНІ ТЕХНОЛОГІЇ» ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Наукове видання

**ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ:
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА КРАЦІ ПРАКТИКИ**

**INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT:
PROBLEMS, PROSPECTS, BEST PRACTICES**

Тези доповідей
XIX міжнародної науково-практичної конференції
м. Київ, 20–21 листопада 2019 р.

Частина 3

Materials
of XIX Annual International Conference
Kyiv, November 20–21, 2019

Part 3

Комп'ютерна верстка — С. С. Думанецька
Дизайн обкладинки — Н. А. Бабинець

Матеріали подані в авторській редакції.

Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 29,3.
Наклад 150 прим. Замовлення №

*Видавець і виготовлювач Університет «Україна»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23
тел. (044) 424-40-69, (044) 424-56-26, e-mail: ukraine.vdk@email.ua
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК №405 від 06.04.01*